

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

2. travnja 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Intelektualno vlasništvo – Autorsko pravo i srodna prava – Direktiva 2001/29/EZ – Članak 3. stavak 1. – Direktiva 2006/115/EZ – Članak 8. stavak 2. – Pojam ‚priopćavanje javnosti‘ – Društvo za iznajmljivanje automobila od kojih svaki ima radijski prijamnik kao standardnu opremu”

U predmetu C-753/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Högsta domstolen (Vrhovni sud, Švedska), odlukom od 15. studenoga 2018., koju je Sud zaprimio 30. studenoga 2018., u postupku

Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå u.p.a. (Stim),

Svenska artisters och musikers intresseorganisation ek. för. (SAMI)

protiv

Fleetmanager Sweden AB,

Nordisk Biluthyrning AB,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič (izvjestitelj) i C. Lycourgos, suci, nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 6. studenoga 2019.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå u.p.a. (Stim) i Svenska artisters och musikers intresseorganisation ek. för. (SAMI), P. Sande i D. Eklöf, *advokater*,
- za Fleetmanager Sweden AB, S. Hallbäck, S. Wendén, J. Åberg i U. Dahlberg, *advokater*,
- za Nordisk Biluthyrning AB, J. Åberg, C. Nothnagel i M. Bruder, *advokater*,

* Jezik postupka: švedski

– za Europsku komisiju, K. Simonsson, J. Samnadda, E. Ljung Rasmussen i G. Tolstoy, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. siječnja 2020.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu (SL 2001., L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.) i članka 8. stavka 2. Direktive 2006/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe te o određenima autorskom pravu srodnim pravima u području intelektualnog vlasništva (SL 2006., L 376, str. 28.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 218.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru dvaju sporova – odnosno, u okviru prvog spora, između Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå u.p.a. (Stim) (švedska udruga za zaštitu prava skladatelja i njihovih izdavača) i društva Fleetmanager Sweden AB (u daljnjem tekstu: Fleetmanager) i, u okviru drugog spora, između Svenska artisters och musikers intresseorganisation ek. För. (SAMI) (švedska udruga za zaštitu srodnih prava umjetnika i izvođača) i društva Nordisk Biluthyrning AB (u daljnjem tekstu: NB) – povodom kvalifikacije s gledišta autorskog prava iznajmljivanja automobila opremljenih radijskim prijamicima.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (WIPO) usvojila je u Ženevi 20. prosinca 1996. Ugovor o autorskom pravu WIPO-a (u daljnjem tekstu: WCT), koji je u ime Europske zajednice odobren Odlukom Vijeća 2000/278/EZ od 16. ožujka 2000. (SL 2000., L 89, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 122., str. 77.) i koji je u pogledu Europske unije stupio na snagu 14. ožujka 2010. (SL 2010., L 32, str. 1.).
- 4 Člankom 8. WCT-a, naslovljenim „Pravo priopćavanja javnosti”, propisuje se:

„Ne dovodeći u pitanje odredbe iz članka 11. stavka 1. točke (ii), iz članka 11.a stavka 1. točke (i) i točke (ii), članka 11.b. stavka 1. točke (ii), članka 14. stavka 1. točke (ii) i članka 14.a stavka 1. Bernske konvencije, autori književnih i umjetničkih djela uživaju isključivo pravo davanja dopuštenja za priopćavanje javnosti njihovih djela, žicom ili bežičnim putem, uključujući stavljanje na raspolaganje javnosti njihovih djela na način da svatko može pristupiti tim djelima s mjesta i u vrijeme koje sam odabere.”
- 5 Zajedničke izjave koje se odnose na WCT donesene su na diplomatskoj konferenciji 20. prosinca 1996.
- 6 Zajednička izjava koja se odnosi na članak 8. navedenog ugovora glasi kako slijedi:

„Dogovoreno je da samo osiguravanje fizičkih preduvjeta za omogućavanje ili samu realizaciju priopćavanja ne predstavlja priopćavanje javnosti u smislu ovog Ugovora ili Bernske konvencije. [...]”

Pravo Unije

Direktiva 2001/29

- 7 Uvodna izjava 27. Direktive 2001/29 glasi kako slijedi:

„Samo opskrba materijalnim uređajem za priopćavanje nije sama po sebi priopćavanje u smislu ove Direktive.”

- 8 Prema članku 3. te direktive, naslovljenom „Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti i pravo stavljanja drugih predmeta zaštite na raspolaganje javnosti”:

„1. Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za svako priopćavanje njihovih djela javnosti, žicom ili bežičnim putem, uključujući stavljanje njihovih djela na raspolaganje javnosti tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.

[...]

3. Prava iz stavaka 1. i 2. ne iscrpljuju se bilo kojom radnjom priopćavanja javnosti ili stavljanja na raspolaganje javnosti određenom ovim člankom.”

Direktiva 2006/115

- 9 Članak 8. Direktive 2006/115, naslovljen „Radiodifuzijsko emitiranje i priopćavanje javnosti”, u stavku 2. propisuje:

„Države članice moraju predvidjeti pravo kojim će se osigurati plaćanje jedinstvene primjerene naknade od strane korisnika, ako se fonogram, izdan u komercijalne svrhe ili umnoženi primjerak takva fonograma koristi za bežično radiodifuzijsko emitiranje ili za bilo kakvo priopćavanje javnosti, te raspodjelu takve naknade između odnosnih umjetnika izvođača i proizvođača fonograma. Države članice mogu, u slučaju nepostojanja sporazuma između umjetnika izvođača i proizvođača fonograma, utvrditi uvjete u vezi s raspodjelom takve naknade.”

Švedsko pravo

- 10 Upphovrättslagen (1960:279) (Zakon (1960:279) o autorskom pravu; u daljnjem tekstu: Zakon iz 1960.) prenio je u švedsko pravo Direktivu 2001/29. Njegov članak 2. uređuje isključivo pravo autora da izrađuju primjerke svojih djela i stavljaju ih na raspolaganje javnosti, što je moguće osobito kad se djelo „priopćava” javnosti (treći stavak, točka 1.) i kad se djelo izvodi u javnosti (treći stavak, točka 2.).
- 11 Članci 45. i 46. Zakona iz 1960. sadržavaju odredbe o srodnim pravima umjetnika izvođača i producenata zvučnih i vizualnih snimki.
- 12 Na temelju članka 47. tog zakona, kojim se provodi članak 8. stavak 2. Direktive 2006/115, zvučne snimke mogu se izvoditi u javnosti ili priopćavati javnosti osim ako se to priopćavanje ostvaruje tako da pripadnici javnosti mogu pristupiti toj zvučnoj snimci s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu. Prilikom takve uporabe producent i umjetnici izvođači čije se izvedbe nalaze na snimci imaju pravo na pravičnu naknadu.

Glavni postupci i prethodna pitanja

- 13 Fleetmanager i NB društva su za iznajmljivanje automobila sa sjedištem u Švedskoj. Ona izravno ili putem posrednika nude u najam vozila opremljena radijskim prijammnicima na razdoblja koja ne prelaze 29 dana, što se na temelju nacionalnog prava smatra kratkoročnim najmom.
- 14 U sporu između udruge Stim i društva Fleetmanager, koji je pokrenut pred tingsrättom (Prvostupanjski sud, Švedska), Stim je zahtijevao da se tom društvu naloži da mu isplati iznos od 369 450 švedskih kruna (SEK) (oko 34 500 eura), uvećan za kamate, na temelju povrede autorskog prava. Stim je naveo da je Fleetmanager, stavljajući na raspolaganje trećima, odnosno društvima za iznajmljivanje automobila, vozila opremljena radijskim prijammnicima za kratkoročni najam određenim klijentima, doprinio povredama autorskog prava koja su počinila ta društva jer su javnosti stavila na raspolaganje glazbena djela a da u tu svrhu nisu raspolagala ovlaštenjem.
- 15 Prvostupanjski sud ocijenio je da iznajmljivanje vozila opremljenih radijskim prijammnicima podrazumijeva „priopćavanje javnosti” glazbenih djela, u smislu Zakona iz 1960., i da je naknada autorima tih djela osnovana. Međutim, on je također zaključio da društvo Fleetmanager nije sudjelovalo u tim povredama autorskog prava, tako da je tužba udruge Stim odbijena. Ta je presuda potvrđena u žalbenom postupku. Stim je protiv drugostupanjske presude podnio žalbu u kasacijskom postupku pred Högsta domstolenom (Vrhovni sud, Švedska).
- 16 U sporu između udruge SAMI i društva NB to je društvo podnijelo tužbu Patent- och marknadsdomstolenu (Prvostupanjski sud za patente i tržišno natjecanje, Švedska) zahtijevajući da se utvrdi da ono nije obvezno platiti naknadu udruzi SAMI za korištenje zvučnim snimkama u razdoblju od 1. siječnja 2015. do 31. prosinca 2016. jer su vozila koja se iznajmljuju fizičkim osobama i poduzetnicima bila opremljena radijskim prijammnikom i CD čitačem.
- 17 Navedeni sud utvrdio je da Zakon iz 1960. valja tumačiti u skladu s Direktivom 2001/29 i da, u skladu sa sudskom praksom Suda, korištenje fonogramom iz članka 8. stavka 2. Direktive 2006/115 odgovara „priopćavanju javnosti” u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29. On je također utvrdio da je, stavivši radijske prijammnike na raspolaganje u iznajmljenim vozilima, društvo NB omogućilo njihovim unajmljivačima slušanje zvučnih snimki i da je stoga postojalo „priopćavanje”. Nadalje, taj je sud ocijenio da su ispunjeni i drugi kriteriji koji čine „priopćavanje javnosti”. Posljedično tomu, utvrdio je da društvo NB mora platiti naknadu udruzi SAMI te je odbio tužbu koju je ono podnijelo. Tu je presudu u žalbenom postupku ukinuo Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Žalbeni sud regije Svea sa sjedištem u Stockholmu, kao Žalbeni sud za patente i tržišno natjecanje, Švedska). Udruga SAMI podnijela je protiv drugostupanjske presude žalbu u kasacijskom postupku Högsta domstolenu (Vrhovni sud).
- 18 U tim je okolnostima Högsta domstolen (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Znači li iznajmljivanje vozila, standardno opremljenih radijskim prijammnicima, da je iznajmljivač navedenih vozila korisnik koji izvršava radnju ‚priopćavanja javnosti’ u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29 i članka 8. stavka 2. Direktive 2006/115?

2. Koji je značaj, ako uopće postoji, opsega djelatnosti iznajmljivanja vozila i trajanja najma?”

Zahtjev za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka

- 19 Nakon objave mišljenja nezavisnog odvjetnika, udruge Stim i SAMI aktom podnesenim tajništvu Suda 6. veljače 2020. zatražile su ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.

- 20 U prilog svojem zahtjevu one navode da su, kao što to proizlazi iz točaka 39., 52. i 53. mišljenja nezavisnog odvjetnika, određeni elementi koji se u biti odnose na razliku između privatne i javne sfere kako bi se utvrdilo postoji li „priopćavanje javnosti” mogli biti krivo protumačeni. Stoga je moguće da Sud o tome nije dovoljno obaviješten.
- 21 Valja podsjetiti na to da, na temelju članka 252. drugog stavka UFEU-a, nezavisni odvjetnik, djelujući posve nepristrano i neovisno, javno iznosi obrazložena mišljenja o predmetima u kojima se u skladu sa Statutom Suda Europske unije zahtijeva njegovo sudjelovanje. Sud nije vezan ni mišljenjem ni obrazloženjem nezavisnog odvjetnika (presuda od 30. siječnja 2020., Köln-Aktienfonds Deko, C-156/17, EU:C:2020:51, t. 31. i navedena sudska praksa).
- 22 Nadalje, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da on može, po službenoj dužnosti ili na prijedlog nezavisnog odvjetnika ili pak na zahtjev stranaka, odrediti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, sukladno članku 83. Poslovnika, ako smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena ili da je u predmetu potrebno odlučiti na temelju argumenta o kojem se nije raspravljalo među strankama. Nasuprot tomu, Statut Suda Europske unije i Poslovnik ne predviđaju mogućnost da stranke podnose očitovanja na mišljenje nezavisnog odvjetnika (presuda od 30. siječnja 2020., Köln-Aktienfonds Deko, C-156/17, EU:C:2020:51, t. 32. i navedena sudska praksa).
- 23 U predmetnom slučaju cilj je zahtjeva za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka koji su podnijele udruge Stim i SAMI omogućiti im pružanje odgovora na utvrđenja nezavisnog odvjetnika u njegovu mišljenju.
- 24 Nadalje, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, Sud smatra da u predmetnom slučaju raspolaze svim potrebnim elementima za davanje odgovora na pitanja koja mu je postavio sud koji je uputio zahtjev i da su svi argumenti relevantni za odlučivanje u ovom predmetu raspravljeni među strankama.
- 25 Posljedično, ne treba odrediti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 26 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 i članak 8. stavak 2. Direktive 2006/115 tumačiti na način da iznajmljivanje automobila opremljenih radijskim prijamnicima čini priopćavanje javnosti u smislu tih odredbi.
- 27 To se pitanje postavlja u okviru sporova koji se tiču, s jedne strane, postojanja neovlaštenog priopćavanja glazbenih djela javnosti, u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29, društava za iznajmljivanje vozila opremljenih radijskim prijamnicima kao i, s druge strane, mogućnosti da udruga za kolektivnu zaštitu srodnih prava umjetnika izvođača zahtijeva pravičnu naknadu od tih društava ako iznajmljivanje tih vozila dovodi do priopćavanja javnosti u smislu članka 8. stavka 2. Direktive 2006/115.
- 28 Najprije valja podsjetiti na to da se na temelju sudske prakse Suda, s obzirom na to da zakonodavac Unije nije izrazio drukčiju namjeru, izraz „priopćavanje javnosti” upotrijebljen u dvjema navedenim odredbama mora tumačiti u istom značenju (vidjeti u tom smislu presude od 15. ožujka 2012., Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, t. 49. i 50. i od 16. veljače 2017., Verwertungsgesellschaft Rundfunk, C-641/15, EU:C:2017:131, t. 19. i navedenu sudska praksu).

- 29 Nadalje, navedeni izraz mora se tumačiti vodeći računa o istovrijednim pojmovima sadržanima u dokumentima međunarodnog prava, na način da ostane sukladan s njima, vodeći računa također o kontekstu u kojem se ti pojmovi nalaze i cilju koji se želi postići relevantnim odredbama međunarodnih akata u području intelektualnog vlasništva (vidjeti u tom smislu presude od 4. listopada 2011., *Football Association Premier League i dr.*, C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, t. 189. i od 15. ožujka 2012., SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, t. 51. do 56.).
- 30 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, pojam „priopćavanje javnosti” ujedinjuje dva kumulativna elementa, točnije „radnju priopćavanja” nekog djela i priopćavanje tog djela određenoj „javnosti” (presude od 16. ožujka 2017., AKM, C-138/16, EU:C:2017:218, t. 22.; od 7. kolovoza 2018., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, t. 19. i navedena sudska praksa kao i od 19. prosinca 2019., *Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers*, C-263/18, EU:C:2019:1111, t. 61. i navedena sudska praksa).
- 31 Kako bi se utvrdilo čini li iznajmljivanje vozila opremljenih radijskim prijammnicima radnju priopćavanja u smislu direktiva 2001/29 i 2006/115, valja provesti pojedinačnu ocjenu s obzirom na više međusobno dopunjujućih kriterija koji nisu samostalni ni neovisni jedan o drugom. Te kriterije, nadalje, valja primijeniti i pojedinačno i u njihovu međusobnom suodnosu jer se u različitim konkretnim situacijama mogu naći u vrlo različitom opsegu (vidjeti u tom smislu presudu od 14. lipnja 2017., *Stichting Brein*, C-610/15, EU:C:2017:456, t. 25. i navedenu sudsku praksu).
- 32 Među tim kriterijima Sud je više puta istaknuo nezaobilaznu ulogu korisnika i namjernost njegove intervencije. Naime, taj korisnik poduzima „radnju priopćavanja” kada, u potpunosti svjestan posljedica svojeg postupanja, djeluje s namjerom da svojim klijentima omogući pristup zaštićenom djelu, osobito onda kada oni bez takvog djelovanja načelno ne bi mogli uživati u emitiranom djelu (vidjeti osobito presude od 15. ožujka 2012., SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, t. 82. i navedenu sudsku praksu; od 15. ožujka 2012., *Phonographic Performance (Ireland)*, C-162/10, EU:C:2012:141, t. 31. i od 14. lipnja 2017., *Stichting Brein*, C-610/15, EU:C:2017:456, t. 26. i navedenu sudsku praksu).
- 33 Međutim, iz uvodne izjave 27. Direktive 2001/29, koja u biti odražava zajedničku izjavu u pogledu članka 8. WCT-a, proizlazi da „[s]amo opskrba materijalnim uređajem za priopćavanje nije sama po sebi priopćavanje u smislu ove Direktive”.
- 34 Isto vrijedi za opskrbu radijskim prijammnicima koji su ugrađeni u automobile te omogućuju, bez ikakva dodatnog djelovanja društva za iznajmljivanje, hvatanje zemaljske radiodifuzije koja je dostupna u području u kojem se vozilo nalazi, kao što je to u bitnome naveo nezavisni odvjetnik u točki 32. svojeg mišljenja.
- 35 Opskrba poput one iz prethodne točke razlikuje se od radnji priopćavanja kojima pružatelji usluga namjerno svojim klijentima prenose zaštićena djela, svjesno odašiljući signal televizijskim ili radijskim prijammnicima koji su postavljeni u njihovim poslovnim prostorijama (presuda od 31. svibnja 2016., *Reha Training*, C-117/15, EU:C:2016:379, t. 47. i 54. i navedena sudska praksa).
- 36 Posljedično tomu, valja utvrditi da stavljanjem na raspolaganje javnosti vozila opremljenih radijskim prijammnicima društva za iznajmljivanje vozila ne izvršavaju „djelo priopćavanja” javnosti zaštićenih djela.
- 37 To tumačenje ne može se osporiti argumentom prema kojem društva za iznajmljivanje vozila stavljaju na raspolaganje svojim klijentima prostorije koje udruge Stim i SAMI kvalificiraju „javnima”, odnosno unutrašnjost vozila za najam, u kojima je moguće emitirati zaštićena djela putem radijskih prijammnika kojima su ta vozila opremljena. Naime, opskrba u takvom prostoru, poput opskrbe samim radijskim prijammnicima, nije djelo priopćavanja. Iz sudske prakse Suda nadalje proizlazi da privatni ili javni kriterij mjesta u kojem se odvija priopćavanje nije relevantan (vidjeti u tom smislu presudu od 7. prosinca 2006., *SGAE*, C-306/05, EU:C:2006:764, t. 50.).

- 38 U tim okolnostima nije potrebno ispitati treba li takvo stavljanje na raspolaganje smatrati priopćavanjem „javnosti”.
- 39 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 i članak 8. stavak 2. Direktive 2006/115 valja tumačiti na način da iznajmljivanje automobila opremljenih radijskim prijamnicima nije priopćavanje javnosti u smislu tih odredbi.

Drugo pitanje

- 40 S obzirom na odgovor na prvo pitanje, na drugo pitanje nije potrebno odgovoriti.

Troškovi

- 41 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu i članak 8. stavak 2. Direktive 2006/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe te o određenima autorskom pravu srodnim pravima u području intelektualnog vlasništva moraju se tumačiti tako da iznajmljivanje automobila opremljenih radijskim prijamnicima nije priopćavanje javnosti u smislu tih odredbi.

Potpisi